

## LM RAPORU 2006-BÜYÜK BULGULAR

### **Büyük Bulgular**

LM 2006 raporu, Mayın Yasaklama Anlaşması'nın ve mayın karşıtı hareketin, dünyanın her bölgesinde antipersonel mayınların yok edilmesi, yaşamların ve bedenlerin kurtarılması doğrultusunda iyi bir gelişme kaydetmeye devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte halen ciddi tehlikeler söz konusudur.

LM Raporun bu baskısı mayından etkilenenler, ciddi oranda antipersonel mayın ihtiva edenler ve halen Mayın Yasaklama Anlaşması'nı imzalamamış ülkeler de dahil olmak üzere 120'den fazla ülkede devam eden gelişme ve tehlikeleri detaylı bir şekilde raporlamaktadır. LM 2006 Raporu, LM 2005 raporunun yıllık bir güncellemesidir.

LM 2006 Raporunun raporlama dönemi Mayıs 2005-Mayıs 2006 dönemini kapsar. Editörler sonradan ellerine geçen önemli bilgileri mümkün olduğunca rapora dahil etmeye çalışmışlardır. Mayın faaliyet ve olayları için verilen istatistikler genelde 2005 yılı için söz konusudur ve 2004 yılı bilgileriyle karşılaştırmalı olarak verilmişlerdir.

### **\*Antipersonel mayınlara artan uluslararası reddiye**

1 Temmuz 2006 itibariyle Mayın Yasaklama Anlaşması'nı imzalayan Taraf Devlet sayısı 151'e ulaşmıştır, ayrıca üç devlet daha anlaşmayı imzalamış ancak faal hale geçirmemiştir. LM 2005 raporunun basımından bu yana anlaşmayı etkinleştiren 4 devlet vardır. Bunlar Ukrayna, Haiti, Cook Adaları ve Burma'dır. Ukrayna 6,7 milyon antipersonel mayınıyla dünyanın en büyük dördüncü mayın stoğuna sahiptir. Endonezya, Kuveyt, Palau ve Polonya da dahil olmak üzere bazı devletler anlaşmayı imzalayacaklarını ilan etmişlerdir. Anlaşmaya taraf olmayan devletler de Anlaşma ile tutarlı bazı adımlar atmışlardır.

### **\* Antipersonel mayınların imhası hedefine artan destek**

Mayın Yasaklama Anlaşması'nın evrenselleştirilmesi çağrısında bulunan BM 60/80 Genel Meclis Kararı 158 kabul, sıfır red, 17 çekimser oy ile 8 Aralık 2005'te alınmıştır. Bu karar, o yıl alınan kararlar arasında en fazla lehte oy kullanılan karar olmuştur, ayrıca Meclise ilk defa sunulduğu 1997 yılından bu yana görülen en düşük çekimser oy oranıdır. Azerbeycan ve Çin gibi anlaşmaya taraf olmayan 24 devlet lehte oy kullanmıştır.

### **\* Antipersonel mayınlarına konan yasağa imza koyan Devlet-dışı silahlı gruplar**

Antipersonel mayınların yasaklanmasını öngören Geneva Call'u Batı Sahara'daki Polisario Cephesi Aralık 2005'te, Kürdistan İşçi Partisi (PKK) Temmuz 2006'da imzalamışlardır.

### **\*[Yasanın] Evrenselleştirilmesi meydan okuyor**

Geçen yıl Mayın Yasaklama Anlaşması'nı imzalamayan kırk ülke yine tavrını korumuştur. Burma, Çin, Hindistan, Pakistan, Rusya ve ABD gibi büyük mayın stoğu sahipleri, üretici ve kullanıcılar, anlaşma dışında kalmışlardır. Bahreyn, Oman, Kırgızistan, Libya ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi LM 2005 raporunda anlaşmaya paralel gelişme gösterdiği rapor edilen ülkelere bazıları daha başka bir gelişme kaydetmemişlerdir.

**\* Anlaşmayı imzalayan ya da taraf olan devletler antipersonel mayınlarını kullanmadı**

Anlaşmayı imzalayan ya da taraf olan devletlerin antipersonel mayın kullandıklarına dair bir delil- hatta ciddi bir iddia mevcut değildir. Bu önemli bir noktadır, çünkü pek çoğu, taraf devlet veya anlaşmaya imza koyan devletler haline gelmeden önce mayın kullanıcısıydı.

**\* Antipersonel mayınlarını kullanan üç devlet**

Bu raporlama döneminde en az üç hükümet – en fazla Burma olmak üzere, Nepal ve Rusya - antipersonel mayınlarını kullanmaya devam etti. Bununla birlikte Mayıs 2006’da Nepal hükümeti ve Maoist isyancılar, karamayınlarının kullanılmamasını öngören bir ateşkes ve kanun üzerinde fikirbirliğine vardılar. Bu üç hükümet ve Gürcistan, LM 2005 raporunda ve daha önceki raporlarda mayın kullanıcıları olarak tanımlanmıştı.

**\* Antipersonel mayın kullanan devlet-dışı silahlı gruplar (DDSG)**

Devlet-dışı silahlı gruplar pek çok ülkede hükümetten çok antipersonel mayın kullanmakta, ancak bu grupların kullanımı da azalmaktadır. Bu raporlama döneminde DDSG’ler, üçü anlaşmaya taraf devlet (Burundi, Kolombiya, Guinea-Bissau) ve yedisi taraf olmayan devlet (Burma, Hindistan, Irak, Nepal, Pakistan, Rusya/Çeçenistan ve Somali) olmak üzere en az on ülkede antipersonel mayın ya da mayın benzeri uydurma patlayıcılar kullanmıştır. LM 2005 raporu en az 13 ülkede antipersonel mayın kullanan DDSG tespit etmiştir. Bu sene Gürcistan, Türkiye, Uganda, Filipinler bu listeden çıkarken Senegalli isyancıların Guinea-Bissau ordusuna karşı mayın kullandığı Guinea-Bissau listeye eklenmiştir.

**\* Antipersonel mayınların 13 ülkede üretimi**

LM geçen yıl olduğu gibi antipersonel mayın üreticisi 13 ülke tespit etmiştir: Burma, Çin, Küba, Hindistan, İran, Kuzey Kore, Nepal, Pakistan, Rusya, Singapur, ABD ve Vietnam. Bu ülkelerin bazıları aktif olarak üretim yapmamakla birlikte üretme haklarını saklı tutmaktadırlar. 1997 yılından bu yana üretim yapmayan ABD Mayın Yasaklama Anlaşması’na aykırı yeni mayın sistemleri geliştirmektedir. Vietnamlı yetkililer Kasım 2005’te Kanadalı bir delegeye Vietnam’ın artık antipersonel mayın üretmediğini belirtmişlerdir. LM bu ifadenin doğruluğunun tespitine çalışmaktadır. Mayın Yasaklama Anlaşması’na taraf olmayan beş ülke de dahil olmak üzere en az 38 ülke antipersonel mayınların üretimini durdurmuştur.

**\* Antipersonel mayın ticaretine küresel *de facto* yasak**

Geçen on yılda küresel antipersonel mayın ticareti çok düşük imkarlarda yapılan yasadışı veya taraflar tarafından kabul edilmemiş transferlerden oluşmuştur. Bu raporlama döneminde antipersonel mayın ticaretine istinaden rapor edilen transfer sayısı daha da düşmüştür.

**\* Antipersonel mayın transferi için BM heyeti**

Bir BM heyeti, Mayın Yasaklama Anlaşması’na taraf olmuş bir devlet tarafından antipersonel mayın transferine istinaden yapılan en ciddi ve belli iddiaları sıraladı. Mayıs 2006’da BM silah ambargosu takip grubu Mart 2006’da Eritre hükümetinin Somali’deki militan fundamentalistlere 1.000 adet antipersonel mayın temin ettiğini raporladı. Eritre bu iddiaların “temelsiz ve asılsız” olduğunu iddia ederek iddiaları reddetti ve raporu “acayip ve acınası” şeklinde tanımladı.

**\*Depolanmış milyonlarca antipersonel mayın imha edildi**

Bu raporlama döneminde dört taraf devlet -Guinea-Bissau, Nijerya, Cezayir ve kongo Demokratik Cumhuriyeti- stoklarının imhasını tamamladı. Yetmiş dört taraf devlet imha işlemini tamamlamış ve diğer bir 64 devlet artık mayın tutmadıklarını ifade etmiştir. Geriye stoğunu imha etmemiş 13 taraf devlet kalmıştır. Son LM raporundan bu yana Taraf Devletlerce toplam 700.000 antipersonel mayın imha edilmiştir. Böylece Taraf Devletler toplamda 39,5 milyondan fazla antipersonel mayın imha etmiş oldular.

**\*Taraf olmayan devletlerin stoğundaki milyonlarca mayın**

LM, anlaşmaya taraf olmayan devletlerin stoklarında 160 milyondan fazla mayın tuttuğunu tahmin etmektedir. Bu mayınların büyük bir kısmı beş devletin elinde bulunmaktadır: bunlar Çin (yaklaşık 110 milyon), Rusya (26,5 milyon), ABD (10,4 milyon), Pakistan (yaklaşık 6 milyon) ve Hindistan (yaklaşık 4-5 milyon). İlk defa Güney Kore toplamda 407.800 adetlik bir stok raporlamıştır; görevliler daha önce yaklaşık 2 milyon adet mayın rapor etmişlerdi. Anlaşmaya imza koyan Polonya elinde yaklaşık bir milyon antipersonel mayın tutmaktadır.

**\* Eğitim için çok fazla mayın tutulmakla birlikte çok az devlet bunun nedenini açıklıyor**

Anlaşmanın 3. maddesi uyarınca verilen istisnai durum itibariyle 69 taraf devlet 227.000 antipersonel mayın tutmaktadır. Beş taraf devlet elinde tuttuğu mayınların yaklaşık üçte birinin hesabını vermiştir: Brezilya, Türkiye, Bangladeş ve İsveç. Çok az taraf devlet, elinde niye bu kadar çok mayın tuttuğunu detaylı olarak raporlamıştır ve çoğu durumda mayınların kullanılıp kullanılmadığı dahi belli değildir. Yalnızca 11 taraf devlet, Aralık 2005 Altıncı Taraf Devletler Toplantısında anlaşıldığı üzere elde tutulan mayınların gerçek kullanımıyla ve niyet edilen amaçlarla ilgili düzenlenen yeni rapor formatını doldurmuştur.

**\* Eğitim ve gelişme için elde tutulan mayın sayısındaki azalma**

Bu raporlama döneminde elde tutulan mayın sayısı yaklaşık 21.000 adet azaldı. Ek olarak beş devlet artık mayın bulundurmamayı ve/veya mevcut stoğu imha etmeyi tercih etti. Bunlar DR Kongo, Eritre, Macaristan, Eski Makedon Yugoslav Cumhuriyeti ve Moldova'dır. En az 71 taraf devlet antipersonel mayın bulundurmamayı tercih etmiştir.

**\* İlk şeffaflık raporlamasında devam eden yüksek oran**

Taraf Devletlerin anlaşma gereğince ilk şeffaflık raporu sunması zorunluluğuna uyum, Kamoeran ve Letonya'nın da rapor sunmasıyla 2005 yılında yüzde 96'ya ulaştı.

**\* Şeffaflık Raporlarının gecikmesi**

1 Temmuz 2006 itibariyle altı Taraf Devlet ilk Madde 7 raporunu gecikmiş olarak dahi sunmadı: Ekvatorial Gine, Cape Verde, Gambiya, Sao Tome e Principe, Guyana ve Etyopya. İkinci yıllarında yıllık güncellenmiş Madde 7 raporunun sunulmasında bir düşüş gözlemlendi. 1 Temmuz 2006 itibariyle 90 devlet, en geç 30 Nisan'da teslim edilmesi gereken raporu sundu ve sunuş oranı yüzde 62'de kaldı.

**\* Giderek artan sayıda taraf devlet anlaşmanın yorumlanması ve uygulanmasındaki önemli noktalar hakkında fikirlerini beyan ediyor**

Arnavutluk, Çad, Kıbrıs, Estonya, FYR Makedonya, Moldova, Slovenya ve Yemen özellikle taraf olmayan devletlerle yapılan ortak askeri operasyonlar bakımından yasaklanmış faaliyetlere yardımın yasaklanmasıyla ilgili olan Madde 1'e istinaden kendi ulusal yorumlarını sundular; hepsi de ICBL'nin temel görüşleriyle fikirbirliklerini korudu. Arnavutluk, Hırvatistan, Almanya, Estonya, Guatemala, Kenya, FYR Macedonia, Moldova, Slovenya ve Yemen ICBL ile aynı fikirde olduklarını dile getirdi ve (araç imha mayını olarak etiketlenmiş olsa dahi) bir insanın bilmeden harekete geçirebileceği herhangi bir mayının yasaklanması gerektiğini ifade ettiler ve/veya yine ICBL'nin de paylaştığı üzere tuzak telli, kırık telli veya tilt rod gibi mayınların yasaklanması görüşünü dillendirdiler.

**\* Mayından etkilenen ülke sayısında azalma**

LM araştırması 2006 yılı ortalarında karamayınlarından bir şekilde etkilenen en az 78 ülke olduğunu tespit etti. Bu ülkelerden 51'i Mayın Yasaklama Anlaşmasına taraftar ve uluslararası olarak bağımsız devlet olarak kabul edilmeyen veya nüfuz alanı konusunda halen çekişme yaşanan sekiz bölge söz konusudur. Mayın Yasaklama Anlaşmasını taraf olan iki devlet – Guatemala ve Suriname 2005 yılında bütün mayınlı alanları temizlediklerini raporladılar.

**\* Mayınsızlaştırmada artan verimlilik**

2005 yılında toplamda 740 kilometrekareden fazla bir alan mayınsızlaştırıldı. Bu rakam 1980'lerin sonlarında başlayan modern mayınsızlaştırmada elde edilen en yüksek yıllık verimliliktir. Bosna-Hersek, Kamboçya ve Yemen'deki üç büyük mayın faaliyet programı tek başına kirli olduğundan şüphelenilerin 340 kilometrekarelik alanın boyutlarını azaltmayı başardı. 470.000'den fazla mayın- ki bunların çoğu (450.000 adedi) antipersonel mayınıydı – ve 3,75 milyon patlayıcı imha edildi.,

**\* Taraf devletlerin çoğu mayın temizliğinin tamamlanmasına istinaden Madde 5'in getirdiği teslim tarihini karşılayamayacak gibi**

2009 veya 2010 yılını nihai tarih olarak belirleyen 29 taraf devletin en azından 13'ü bu tarihleri karşılayamayacak gibi görünmektedir. Bu devletler Bosna Hersek, Kamboçya, Çad, Hırvatistan, Danimarka, Mozambik, Nijerya, Senegal, Tajikistan, Tayland ve Birleşik Krallık, Yemen ve Zimbabve'dir.

**\* Genişletilmiş Mayın risk eğitimi**

Mayın risk eğitimi programları pek çok ülkede geliştirilen yeni projeler ve 28 ülkedeki faaliyetlerle genişlemiştir. Bu (15 ülke ile) 2004'ten bu yana yaşanan dikkate değer bir gelişmedir. İlk defa Çin'de MRE faaliyetleri gerçekleşmiştir. Cemaat gönüllülerinin ve cemaat temelli MRE uygulayan ulusal sivil toplum kuruluşlarının sayısı artmıştır. LM 2005-2006'da 60 ülkede ve sekiz bölgede MRE tespit etmiştir; bunların 39'u taraf ve 21'i taraf olmayan devlettir.

**\* 2005-2006 yıllarında artan olaylar**

2005 yılında rapor edilen olay sayısı 7.328'e çıkmıştır. Bu rakam 2004'ten yüzde 11 oranında daha fazladır. 2005-2006'da 58 ülkede (geçen seneye aynı) ve yedi bölgede (geçen seneden bir eksik) karamayını ve savaş artıkları sebebiyle yeni olaylar meydana gelmiştir. (Bununla birlikte LM her yıl 15.000-20.000 yeni olay tahmin etmeye devam etmektedir-*bakınız aşağısı*). 2005'te 2004 yılında olay rapor etmeyen

yedi ülkeden olay rapor edilmiştir. Bu ülkeler Şili, Honduras, Kenya, Moldova, Morokko, Namibya ve Peru'dur. 2005-2006'da yoğunlaşan çatışmalar nedeniyle kullanılan mayın ve ortalığa saçılan savaş artıklarının hem sivil hem de askeri daha fazla kayba neden olduğu bazı ülkeler: Çad, Kolombiya, Pakistan, Burma ve Sri Lanka'dır.

#### **\* Daha Fazla ülkede PAM olayları**

LM 2005-2006 yılında yeni mayın olayı yaşamamakla birlikte PAM olayına sahne olan 16 ülke (2004'te 12) ve bir bölge (2004'te yoktu) tespit etmiştir: Bangladeş, Belarus, Bolivya, Cote d'Ivoire, Guatemala, Macaristan, Kırgızistan, Letonya, Liberya, Makedonya, Moğolistan, Polonya, Kongo Cumhuriyeti, Tunus, Ukrayna, Zambiya ve Kosova. Bu ülkelerin 11'inde LM 2004 yılında PAM olayı kayda geçmemiştir.

#### **\* Mayın kazazedeleri ve mayın kurbanları sayısında artış**

Data toplanmasında yaşanan gelişme, bugün dünyada yaklaşık 350.000 ila 400.000 mayın kazazedesinin olduğunu göstermektedir. Bu rakamın 500.000'e kadar çıkabileceği tahmin edilmektedir. 2005-2006 yılında olay yaşayan yedi bölge ve 58 ülkeden 10'u bütün yılı kapsayan rapor verebilmiştir ve raporlanan rakamlar gerçeğin önemli ölçüde altındadır. LM her yıl 15.000 ila 20.000 yeni mayın/PAM olayını meydana geldiğini tahmin etmektedir. Gelecek yıllarda bu rakamın aşağı çekilmesi yönünde gözden geçirilmesi gerekeceğine dair önemli işaretler vardır. Daha da önemlisi *kazazedelerin sayısı artmaya devam ediyor ve onların ihtiyaçları uzun vadedir.*

#### **\* Kurban desteğe artan dikkat**

Önemli sayıda kazazade sayısına sahip olan Taraf Devletler arasında destek veren ülkelerin sayısı 24'e çıktı. Bu da araçların, hedef ve faaliyet planlarının gelişmesine, daha iyi takip süreçlerine, hesap verilirliğe, daha iyi pratiklere ve koordinasyona yol açtı. Bununla birlikte 2005'te mevcut programlar mayın kazazedelerinin ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzaktı; 2005-2006 arasında olay yaşamış 58 ülkenin 49'unda kurbanı verilen destek bir ya da daha fazla açıdan eksik kaldı. Destek verenler bakıma erişim, desteğin çeşitliliği ve verimliliği, kapasite, hak uygulaması ve fon gibi daha önceki yıllarla benzer sorunlarla karşı karşıya kaldılar.

#### **2005 yılında uluslararası mayın faaliyetine önemli mali destek**

Mayın faaliyetinin uluslararası fonu 2005 yılında 376 milyon dolara ulaştı. Bu şu ana kadar erişilen en yüksek ikinci rakamdır ve iki yıl önceden 37 milyon dolar daha fazladır. En büyük dört bağışçı ülke şunlardır: ABD (81,9 milyon dolar), Avrupa Birliği (51,5 milyon dolar), Japonya (39,3 milyon dolar) ve Norveç (36,5 milyon dolar). En büyük 20 bağışçının yarısı 2005 yılında mayın faaliyetine daha fazla fon ayırdı. Bu ülkeler Avustralya, Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Slovakya, İsveç, İsviçre ve İngiltere'dir.

#### **\* Mayın Faaliyetine ayrılan uluslararası fonda düşüş**

2005 toplamı olan 376 milyon dolar, 2004'ten 23 milyon dolar, neredeyse yüzde 6 daha azdı. Devletlerin mayın faaliyetine önemli kaynaklar ayırmaya başladığı 1992 yılından bu yana küresel mayın faaliyet fonunda yaşanan ilk anlamlı azalmadır. En büyük 20 bağışçının yarısı 2005 yılından mayın faaliyetine daha az fon ayırmıştır. Bu devletler: Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, İrlanda, Japonya, Yeni

Zelanda, ABD ve AB'dir. Küresel düşüş genel olarak iki büyük bağışçının AB ve ABD'nin ayırdığı fondaki azalmadan kaynaklanmaktadır. AB (14,9 milyon dolar azalttı) and ABD (14,6 milyon dolar azalttı).

**\* Mayın Faaliyet Fonunu Kullananlar**

2005 yılında mayın faaliyet fonunu en fazla kullanan ülkeler Afganistan (66,8 milyon dolar), Sudan (48,4 milyon dolar), Angola (35,8 milyon dolar), Irak (27,8 milyon dolar) ve Kamboçya (23,9 milyon dolar). Aldığı fonda en fazla artış yaşayan ülke Sudan oldu. (2004'te aldığı rakamın üç katı). En az 1 milyon dolar artış yaşayan diğer ülkeler de şunlardır: Abhazya, Arnavutluk, Burundi, Guinea-Bissau ve Uganda.

**\* Mayından etkilenen ülkelerin pek çoğuna verilen fonda azalma**

Mayın faaliyet fonunda önemli ölçüde düşüş yaşayan ülkeler Irak (yüzde 53), Afganistan (yüzde 27) ve Kamboçya (yüzde 43) oldu. 2005 yılında aldığı fonda önemli ölçüde düşüş yaşayan diğer ülkeler de çunlar oldu: Bosna Hersek, Kolombiya, Ürdün, Mozambik, Sri Lanka ve Tacikistan.

**\* Fonda yaşanan azalma bazı büyük mayın faaliyet programlarını kötü etkiledi**

Mayından etkilenen en az beş ülkedeki mayın faaliyet programları yaşanan büyük fon sıkıntısı yüzünden sınırlandı. Bu ülkeler Afganistan, Guinea-Bissau, Irak, Moritanya ve Tacikistan'dır; Hırvatistan'da parlamenterler mayın faaliyetine verilen hükümet desteğinin artırılması çağrısında bulundular.

**\* Mayın kurbanı desteğine yetersiz fon**

Bazı kazazade destek programları 2005 yılında ciddi fon sıkıntısı çektiler. Kurban destek için ayrılan fondaki yüzde 29'luk artışa rağmen yaşanan sıkıntı mayın kazazadelerine, ailelerine ve cemaatlere verilen önemli hizmetlerin yerine ulaşmasını engelledi. Bu kazancın çoğu raporlamadaki değişimlere atfedilebilir. Mayın kazazadelerine destek programları için çok daha yüksek seviyede daimi fona ihtiyaç vardır.

**\* Mayından etkilenen ülkelerin ayırdığı ulusal fonda artış**

2005 yılında mayından etkilenen bazı ülkeler, özellikle Hırvatistan (mayın faaliyet harcamasında yüzde 57'lik artış) ve Bosna Hersek (harcamada yüzde 44'lük artış) mayın faaliyetine ayırdıkları ulusal kaynak miktarını arttırdılar. Azerbeycan ve Şili'de de devlet büyük katkılar gerçekleştirdi. 2005'te Kolombiya, Mozambik ve Tayland gibi mayından etkilenen bazı ülkeler mayın faaliyetine verdikleri milli katkıyı azalttılar.